

Návrh záměru programu Národní centra kompetence

verze k 23. 5. 2016

Název programu: Národní centra kompetence

Doba trvání programu: předpokládá se v letech 2018 - 2030, tj. 13 let

Předpoklad je, že program bude předložen do konce roku 2016 ke schválení vládě. V roce 2017 proběhne nejdříve výběr témat / věcného zaměření jednotlivých center a následně proběhne samotná veřejná soutěž (výběr osobností / týmů / příjemců). Přibližně od poloviny roku 2018 by mohla jednotlivá centra začít fungovat.

Roky 2018 a 2019 jsou zamýšleny jako přípravná fáze pro vznik a fungování center. Roky 2029 a 2030 jsou pak plánovány pro řádné vyhodnocení přínosů, výsledků a dopadů realizace programu.

Cíl programu:

Cílem programu je zvýšení efektivity a kvality výsledků aplikovaného výzkumu a transferu technologií v perspektivních oborech a zvýšení konkurenceschopnosti podniků a posílení excelence a aplikační relevance výzkumných organizací. Nástrojem pro dosažení tohoto cíle je vybudování dostatečně stabilní a dlouhodobé infrastruktury aplikovaného výzkumu (v podobě národních center kompetence, dále také NCK), a to prostřednictvím koncentrace výzkumných kapacit a nastavení jejich silné orientace na aplikaci výsledků jejich výzkumu v praxi.

Mezi dílčí cíle programu patří:

- Propojení stávajících výzkumných center.
- Zajištění mezioborovosti a podpora dlouhodobé spolupráce.
- Podpora inovací prostřednictvím transferu technologií, důraz na aplikovatelnost výsledků.
- Zvýšení počtu inovačních lídrů.

Zaměření programu:

Program je zaměřen na vznik cca 5 - 8 velkých komplexních průmyslově orientovaných center s mezinárodním přesahem a potenciálem přelomových inovací.

Mělo by se jednat o velká, průmyslově orientovaná centra, vybudovaná okolo úspěšných osobností a postavená na excelentních týmech. Centra by měla překračovat kritickou velikost pro participaci v rozsáhlejších projektech, s dlouhodobým financováním alespoň na 8 let. Záměrem je také propojit dosud málo nebo vůbec nekomunikující odvětví (např. strojírenství s 3D tiskem apod.). Dále by NCK měla zásadním způsobem zvýšit efektivitu výzkumu zvýšením interdisciplinarity, včetně zapojení společenskovedního výzkumu.

Záměrem je synergicky provázat již existující úspěšná centra, která vznikla za podpory TA ČR (Centra kompetence), GA ČR (Centra excelence) a operačních programů (zejména tzv. VaVpI Centra) s dalšími výzkumnými centry a jednotkami do jednoho integrovaného systému. NCK by neměla být pouhým pokračováním stávajících Center kompetence.

NCK by měla pokrýt prioritně požadavky průmyslu a služeb v oblasti transferu technologií, prolomit bariéru spolupráce akademické komunity s aplikační sférou. NCK by měla mít schopnost mezinárodní spolupráce, opírající se o renomé zapojených osobností.

Odůvodnění programu:

Program by měl reagovat na změny a identifikované nedostatky zjištěné v rámci hodnocení podpory aplikovaného výzkumu. Jedná se především o nedostatečnou spolupráci a výměnu zkušeností výzkumných organizací s aplikační sférou. Obecněji pak o nedostatečnou konkurenceschopnost podniků i výzkumných organizací v mezinárodním srovnání.

Stávající stav klade nadbytečnou administrativní zátěž na výzkumné pracovníky bez ohledu na náročnost a velikost projektů, přílišná administrativa spojená s realizací projektů zabírá výzkumníkům mnoho času, který by jinak mohli efektivně využít k výzkumným aktivitám a zajistit tak lepší kvalitu a uplatnitelnost výsledků.

V České republice v současné době existuje celkem 34 Center kompetence, 48 VaVpI center a 37 Center excellence GAČR různých velikostí a různého zaměření¹. Dále zde existují velké infrastruktury pro výzkum, experimentální vývoj a inovace, které jsou mnohdy součástí evropských výzkumných infrastruktur schválených ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) a uvedené v tzv. ESFRI Roadmap. V současné době je nutné zabývat se aktivitami, které povedou ke koncentraci a integraci výzkumných kapacit.

Principy fungování center:

1. Každé nově zřízené Národní centrum kompetence (NCK) vznikne jako organizace s právní subjektivitou (tj. s vlastním IČO), například jako samostatná veřejná výzkumná instituce .
2. Centra budou budována kolem respektovaných osobností. Klíčová je flexibilita a možnost plynulého navazování a ukončování spolupráce / partnerství. Základem NCK bude "v.v.i." (tvrdé jádro), ke kterému se mohou připojovat další partneři. Ve "v.v.i." bude zaměstnáno cca 5 lidí (řídící a koordinační pracovníci). "V.v.i." dostane finanční prostředky na provoz, přičemž na výzkumné aktivity si bude najímat (smluvně) další partnery (dle inspirace Catapult center ve Velké Británii). TA ČR stojí nad NCK, neřeší uzavírání smluv. Model financování samotného výzkumu by mohl být obdobně jako u podprogramu 1 programu GAMA.
3. Nutno zabezpečit vysokou autonomii jednotlivých NCK v oblasti směřování, hospodaření s prostředky a vnitřní struktury, podléhaly by kontrole Rady programu NCK. Na řízení "v.v.i." se bude podílet tzv. "konsorciální rada", ve které budou mj. zástupci průmyslu / soukromého sektoru. Klíčové bude stanovit role a odpovědnosti jednotlivých aktérů.
4. Bude se jednat o centra virtuální, dynamicky propojující ty nejlepší týmy, které má ČR v dané oblasti k dispozici.
5. Program NCK by byl řízen Radou programu NCK, kterou by jmenoval TA ČR (třetina zástupců průmyslové sféry, třetina z akademického prostředí, třetina ze zástupců státu včetně TA ČR).
6. Nutno nastavit kritéria pravidelného hodnocení NCK (např. 2 – 4 letá perioda), viz samostatný odstavec dále v textu.

¹ Statistické údaje jsou platné ke dni 23. 5. 2016 na základě dat z IS VaVaI a portálu MŠMT.

Principy výběru/ věcného zaměření center:

1. Tematické zaměření Center by mělo být stanoveno na základě kombinace principů *bottom-up* a *top-down* a mělo by být stanoveno na základě konsenzu zúčastněných aktérů. Centra by měla tematicky vycházet z potřeb společnosti, průmyslu, sféry služeb, se silnou účastí SPD a dalších asociací, ale zároveň být v souladu s klíčovými strategickými dokumenty ČR (zejména NP VaVal 2016 a Národní RIS3 strategii). V rámci procesu výběru/ustavení Center by měly být využity také principy mezinárodního hodnocení, tedy přizvány významné osobnosti z relevantních oblastí výzkumu ze zahraničí.
2. Předběžně se stanoví počet center a jejich tematické zaměření. Celkově je předpokládán vznik 5 - 8 center. Výběr může být ovšem i rozfázovaný s tím, že např. v prvním kole může být vybrána většina center a v případném druhém kole mohou být dovybrána 1 - 2 další centra.
3. Nesmí docházet k významnějším překryvům kompetence – později na základě zkušeností stanovit dlouhodobější ukotvení. Zároveň bude přihlédnuto k synergiím multidisciplinárního výzkumu.

První návrh postupu výběru:

1. Stanovení témat / zaměření jednotlivých center.
2. V 1. kole soutěže podávají návrh na zřízení NCK osobnosti (osobnosti budou osloveny, ale bude i možnost se volně přihlásit) – 10 stránková vize, shrnutí dosavadních výsledků odborných, výsledků při řízení větších projektů, prokázání schopnosti transferu technologií, mezinárodní zkušenosti - je vhodné, aby se případně 2-3 osobnosti spojily do jednoho předkladatelského týmu.
3. Z těchto návrhů se vybere cca 20 návrhů ve vhodném odborném rozložení tak, aby na jedno zamýšlené NCK připadaly 2-3 návrhy. Jejich navrhovatelé budou vyzváni, aby podali plný návrh ve smyslu navrženého zadání. Vybraní vedoucí budou mít měsíc na podání připomínek k úplnému zadání. TA ČR je s nimi probere a poté vydá finální zadání. Na jeho zpracování by měla být lhůta cca 2-3 měsíce.
4. Ve 2. kole dojde k výběru na základě negociací.

Výběr a negociace budou koordinovány Radou programu NCK. Zapojeny budou významné osobnosti z relevantních oblastí výzkumu ze zahraničí.

Financování:

Podpora bude poskytována na základě uznatelných nákladů definovaných poskytovatelem a v souladu se zákonem. Nedílnou podmínkou poskytnutí podpory bude zajištění významné části finančních prostředků z jiných zdrojů (např. od velkých firem, z EK,...).

Míra podpory bude stanovena na projekt jako procento z celkových uznatelných nákladů podle Nařízení a nepřekročí nejvyšší povolenou míru podpory určenou Nařízením.

Předpokládá se flexibilní systém financování (podrobné plány činnosti budou v odpovědnosti samotných NCK).

T A

Č R

Hodnocení:

Průběžné hodnocení se plánuje provádět pravidelně 1 x za 2 roky formou peer review (dvou až třídní) s důrazem na využitelnost výsledků a na efektivní organizační nastavení centra.

Indikátory a kritéria hodnocení budou upřesněna (počet uplatněných patentů, objem licenčních poplatků, objem zakázek smluvního VaV, počet spolupracujících subjektů aplikační sféry s minimálním, podpora start-upů, posouzení mezinárodní excelence, počet vyvinutých a vyrobených funkčních modelů a prototypů).

Příjemci podpory:

Organizace pro výzkum a šíření znalostí (dále jen „výzkumné organizace“) – subjekty, které splňují definici výzkumné organizace podle čl. 2 odst. 83 Nařízení, a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky, a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků.

Podniky – právnické i fyzické osoby, které podle Přílohy 1 Nařízení vykonávají hospodářskou činnost a které řeší projekt samostatně nebo ve spolupráci s dalšími účastníky a prokáží schopnost projekt spolufinancovat z neveřejných prostředků.